

Erfzonde van twee postzegeljunks

Theater Tien geboden deel 2, door NTGent. Regie: Johan Simons. Gezien 17 jan NTGent. Tournee t/m 11 april. Inl: 0032-9-225 1202 of www.ntgent.be.

●●●●○

Door WILFRED TAKKEN

Eenzame jongen gluurt met een telescoop naar zijn seksueel actieve overbuurvrouw. Tienermoeder eist het kind terug dat ze aan haar eigen moeder afstond. Impotente man zet huwelijk op het spel. Hoogleraar ethiek wordt geconfronteerd met het Joodse meisje dat ze in de oorlog liet vallen. Twee jongens erven de postzegelverslaving van hun vader. In *Tien geboden* volgen we de bewoners van een flat tijdens een crisis in hun leven, waarin ze voor een moreel dilemma komen te staan. De krachtige verhalen zijn een soort 'sophisticated weepies': niet vrij van melodrama, heerlijk droevig, maar ze geven genoeg stof tot nadenken.

Regisseur Johan Simons maakt bij zijn gezelschap NTGent een toneelbewerking van *Dekalog* (1989), een reeks van tien korte films van Poolse cineast Krzysztof Kieslowski. Iedere aflevering behandelt één van de tien geboden, Gods wetten uit het bijbelboek Exodus. In 2005 maakte hij een Duitse versie, vorig jaar volgde deel één van de Nederlandse versie, en zaterdagavond ging in Gent deel twee in première. De delen gaan los op tournee, en zijn ook te zien als marathonvoorstelling van vijf uur.

Het decor van Bert Neumann is hetzelfde gebleven: onder enorme bakken wit neonlicht staan een paar rijen armzalige huisraad als in een uitdragerij, kasten, veel stoelen. Als er seks in het spel is, openen de acteurs omzichtig een opklapbed: symbool van modern passé, armoede, ongemak en menselijk onvermogen. Het decor geeft de spelers de mogelijkheid om soepel en vrij van het een verhaal naar het andere te zappen. Alles ademt een aangename losheid.

Uitgangspunt is dat God aan de mensen zijn wetten en de vrije wil schonk, om zich vervolgens terug te trekken. Sindsdien moet de mens, in zijn imperfectie, het zelf maar zien te klaren. Kieslowski nam de tien geboden slechts als losse leidraad voor zijn vertellingen. Hij toont tegelijkertijd de waarde en de beperking van Gods wetten.

Vaak blijkt het morele dilemma net even anders te liggen, en heeft het gebod er maar zijdelings mee te maken. In veel gevallen is het antwoord op die morele vragen niet helder, of gaat in tegen de heersende moraal. Telkenmale

botsen redelijkheid en menselijkheid met de driften en de moraal.

Dekalog is ook politiek te duiden. De serie werd gemaakt in Polen 1989, het jaar dat het communistisch regime viel. De Polen moesten het voortaan zelf uitzoeken, zonder de almachtige Partij. De vrijheid van de wankelende democratie en het rauwe kapitalisme bleek koud en onzeker. Je ziet in *Tien geboden* een samenleving in verval; het stuk begint met een stroomstoring, in het donker, bij een kaarsje. In het laatste deel zien we hoe twee zonen ruw en hebzuchtig omspringen met de erfenis van hun vader, waardoor ze alles verliezen. Je kunt dit ook naar onze samenleving verplaatsen. Zij die democratie en vrijheid vanzelfsprekend zijn gaan vinden, kunnen er nogal gevaarlijk mee omspringen.

De voorstelling biedt een fantastische speeltuin voor het ensemble, waarin opgenomen de vijf acteurs van collectief Wunderbaum. Het spel is van een hoog niveau. Vertelde en gespeelde scènes zitten elegant in elkaar gewoven. Vaak laten de spelers iets anders zien dan ze vertellen: als er in de tekst sprake is van kussen, zijn de geliefden die dit uitbeelden bijvoorbeeld al een paar stadia verder. Deel 2 is apart al een van de beste voorstellingen van het seizoen; in de marathonversie wordt *Tien Geboden* waarschijnlijk een van de beste voorstellingen van het decennium.

Opmerkelijk verschil met de oorspronkelijke filmversie, ernstig en grauw van toon, is de humor waarmee Simons de verhalen benadert. Vaak ironiseren de spelers in aangezet spel de zwaarte der emoties. Naar het einde toe wordt het spel steeds burlesker, steeds vaker vergrijpen de acteurs zich aan de meubeltjes, totdat een grote berg rotzooit overblijft. Het laatste verhaal, over de zonen die in de ban raken van de postzegelverzameling van hun vader, is nog veel kluchtiger dan de rest. Het is ook cynischer van toon. In de eerdere delen zit veel meer compassie.

Die nadruk op de humor is ook een verlies; in Deel 1 waren de lach en de ontroering beter op elkaar afgestemd. Nu wordt die ontroering vaak weggelachen. Waarschijnlijk is dat in de marathonversie meer in evenwicht.

In de slotscène staan de acteurs op een rij voor de berg huisraad, als bewoners van een flat die net is ingestort. Het begint te onwerpen. Je kunt het zien als een nieuwe Zondvloed: de wrede God ruimt de zondige resten van zijn treurige schepping op.

Op ontluisterende wijze wordt een glurende knaap (Oscar van Rompay) ingewijd in de liefde door zijn overbuurvrouw (Marleen Scholten) in 'Tien geboden' van NTGent. Foto PhileDeprez